

Vannforsyningen til Romerike i et regionalt perspektiv

Av Knut Bjørndalen

Knut Bjørndalen er rådgiver ved Plan- og miljøvernavdelingen, Akershus fylkeskommune

Innlegg på seminar 8. juni 2000

Innledning

Utnyttelse av grunnvannet på Gardermoen til drikkevannsmål har i flere sammenhenger blitt vurdert i forbindelse med vannforsyningsplaner og vannverksutbygginger på Romerike. Akershus fylkeskommune har lenge engasjert seg i denne saken og på 90-tallet utarbeidet fylkeskommunen i samarbeid med Romerike vannbruksplanutvalg fagrapporten *Vannforsyningen på Romerike i et 50-års perspektiv*. Med bakgrunn i denne rapporten utarbeidet fylkeskommunen og vannbruksplanutvalget i 1998 en fylkesdelplan for vannforsyningen på Romerike. Fylkesdelplanen ble vedtatt av fylkestinget i juni 1998 og godkjent av Miljøverndepartementet i november samme år.

Drikkevannsfaglige vurderinger knyttet til valg av vannkilde for Romerike

Under arbeidet med rapporten *Vannforsyningen på Romerike i et 50-*

års perspektiv ble grunnvannet på Gardermoen vurdert opp mot Hurdalsjøen, Mjøsa og Vorma som råvannskilde for Romerike. Av økonomiske årsaker var det uaktuelt å benytte Mjøsa og Vorma som hovedkilde for et større vannverk på Øvre Romerike. Bruk av grunnvannet og Hurdalsjøen var økonomisk likeverdige, men det ble knyttet flest usikre forhold til grunnvannsalternativet både mht kapasitet og vannkvalitet. Det ble i rapporten bl.a. pekt på usikkerheter knyttet til minstevannføring i bekkene i området, vannbalanse i de verneverdige grytehullssjøene, forurensning, kapasitet, krav til rensing av jern og mangan og restriksjoner på arealbruken.

Ut ifra de fastsatte mål og spesifikasjonskrav konkluderte rapporten med at Romerike på sikt bør forsynes fra to store vannkilder som er forbundet med hverandre med tilstrekkelig ledningskapasitet. Rapporten fastslår i denne forbindelse at Nedre Romerike vannverk, med inntak i Glomma, bør være den ene kilden, og at det bør bygges et nytt vannverk på Øvre Romerike med inntak i Hurdalsjøen.

Fylkesdelplan for vannforsyningen på Romerike

Fylkesdelplan for vannforsyningen på Romerike tok utgangspunkt i tidligere utredninger. Forholdet til grunnvannet ble på nytt vurdert som hovedkilde for et større vannverk på Øvre Romerike, og det ble der bl.a. påpekt følgende:

- Uttaket av vann kan bli så betydelig, opp mot 18 mill m³ pr. år for hele Øvre Romerike, at et slikt grunnvannsuttak kan få negative følger for grunnvannstanden i området. Dette vil særlig kunne ramme jord- og skogbruk og utløse konflikter og erstatningsplikt.
- Grunnvannet har kvalitetsproblemer knyttet til relativt høye konsentrasjoner av jern og mangan
- Store, dype innsjøer har mange svært gode egenskaper som gjør at slike vannforekomster, også i beredskapsmessig sammenheng, vurderes å være vel så gode som bruk av grunnvann.

Fylkesdelplanen la til grunn forutsetningene i rapporten *Vannforsyningen på Romerike i et femtiårs-perspektiv* dvs. at abonnenter til kommunale fellesvannverk på Romerike skal være tilknyttet hovedkilde som leverer inntil 600 liter pr person pr døgn i maksimaldøgnet. Vannet skal tilfredsstillende gjeldende normer for vannkvalitet. Vannforsyningen bør ha en reservekilde som kan levere inntil 280 liter pr person pr døgn i inntil 3 måneder, med samme kvalitet som hovedkilden. I tillegg forutsettes høydebasseng for døgngutjevning og med sikkerhets-

volum som tilsvarer forbruket i et middeldøgn.

Nedre Romerike Vannverk (NRV) tilfredsstiller disse målene gjennom hovedvannverket i Hauglifjell og 3 reservelkilder med nødvendig desinfeksjon. UNIVANN (Nannestad/Ullensaker kommuner) tilfredsstiller målet gjennom det nye vannbehandlingsanlegget for vannet fra Bjertnessjøen. Når dette vannverket blir for lite, sannsynligvis omkring år 2015, vil et nytt hovedvannverk, Øvre Romerike Vannverk (ØRV), basert på Hurdalsjøen gjøre at Bjertnessjøen kan få status som reservevannverk.

Selv om det er en fordel med samkjøring mellom nåværende Nedre Romerike Vannverk (NRV) og et fremtidig Øvre Romerike Vannverk (ØRV), så kan målene for sikkerheten i vannforsyningen nås uten samkjøringen mellom de to vannverkene. Selv om rammeforutsetningene for en slik samkjøring i dag ikke er tilstede, bør dette vurderes hver gang utbyggings- eller anleggsprosjekter foreslås i området og hver gang relevante planprosesser igangsettes.

Hurdalsjøen anses som en god råvannskilde som kan benyttes uten klausulering. I høringsuttalelsene fra kommunene ble det stilt spørsmål om akkurat dette. Det er viktig for brukerinteressene til Hurdalsjøen at bruken av sjøen som hovedvannkilde for Øvre Romerike ikke medfører restriksjoner for annen bruk av Hurdalsjøen eller områdene omkring. Hurdalsjøen er imidlertid sidestilt med andre dype innsjøer som er drikkevannskilder i Norge, for eksempel Holsfjorddelen av Tyrifjorden og Mjøsa. Disse

kildene brukes som drikkevannskilde med minimum vannbehandling, fordi kildene anses å ha en hygienisk barriere i kilden, selv med betydelig aktivitet i nedbørfeltet og uten klausulering.

For sikkerhets skyld vil UNIVANN reservere et område mellom Hurdalsjøen og Gardermoen for mulig fremtidig kunstig infiltrasjon, dersom det mot formodning skulle vise seg nødvendig med en ekstra hygienisk sikkerhetsbarriere. Følgelig vil klausulering av Hurdalsjøen ikke være aktuelt, uansett utvikling i vannkvaliteten i sjøen.

Konklusjon

Fylkesdelplan for vannforsyningen på Romerike konkluderer med at Romerike bør forsynes fra to store vannkilder der Nedre Romerike vannverk, med inntak i Glomma, bør være den

ene kilden, og at det bør bygges et nytt vannverk på Øvre Romerike med inntak i Hurdalsjøen.

I tidligere vurderinger for valg av hovedkilde for et større vannverk på Øvre Romerike er Hurdalsjøen vurdert opp mot Vorma, Mjøsa og grunnvannet på Gardermoen. Vorma og Mjøsa var uaktuelle av økonomiske årsaker. Bruk av grunnvannet og Hurdalsjøen var økonomisk likeverdige, men det ble knyttet flest usikre forhold til grunnvannsalternativet både mht kapasitet og vannkvalitet.

Hurdalsjøen er derfor ansett å være det beste alternativet for et større vannverk på Øvre Romerike. Hurdalsjøen er en god overflatekilde som kan brukes uten klausulering av nedbørfeltet. Hurdalsjøen er også i beredskapsmessig sammenheng vurdert å være vel så god som bruk av grunnvann.